

Nr 306.

Av herr **Albertsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående ändrade grunder för egnahemsverksamheten m. m.*

I proposition nr 236 beträffande nya grunder för egnahemsverksamheten ägnas stor uppmärksamhet åt förstärkning av ofullständiga jordbruk. Ehuru en rad åtgärder skola vidtagas i detta syfte, såsom sammanslagning och anskaffande av tilläggsjord m. m., står det dock klart, att ett övervägande antal ofullständiga jordbruk, stödjordbruk, alltjämt komma att bestå och att många innehavare av dessa fortfarande komma att få kämpa med svårigheter, vilka ej kunna avhjälpas ens genom långtgående åtgärder på jordbruksregleringens område. En grundlig undersökning torde erfordras huruvida ej åtgärder kunna vidtagas för beredande av ökade möjligheter för sådana småbrukare till arbete utom hemmet.

Mot den utvidgning av egnahemslånerörelsen, som åstadkommes genom höjning av fastighetsvärdet till 30,000 kr., finnes intet att erinra. Däremot är det ägnat att ingiva stora betänkligheter, då det föreslås att belåning av redan fullt färdiga jordbruk skall kunna ske icke blott då tillträdaren är arvtagare eller då större förbättringar av egendomen erfordras, utan även överhuvud taget då köparen är mindre bemedlad. Detta skulle innebära att egnahemslånerörelsen måhända finge övertaga fastighetskrediten å ett stort antal jordbruk, ja, kanske i viss utsträckning övertaga sekundärkrediten i vad det rör det mindre jordbruket. Det vore säkerligen lyckligt om belåning av äldre fastigheter inskränktes, i enlighet med nuvarande praxis till sådana fall, då avsevärda förbättringar erfordrades eller tillträdaren vore arvtagare.

Då det gäller anskaffande av behöflig jord för nybildning eller utökning av jordbruk föreslås att i främsta rummet kronojord skall tagas i anspråk. Detta är riktigt, men det är blott i ett fåtal fall sådan finnes att tillgå. Skulle man dessutom få taga i anspråk annan i alimän ägo befintlig jord, t. ex. ecklesiastika boställen, vilka i många fall härför äro mycket lämpliga, skulle mycket mera stå att vinna. En utredning härom synes påkallad.

Vad beträffar inköp, styckning och bebyggande av jord för egnahemsändamål, vilket skall verkställas av egnahemsorganisationen, vill man hoppas, att detta arbete ej alltför mycket centraliseras till egnahemsstyrelsen, utan att det under kontroll i rimlig utsträckning kommer att handhavas av egnahemsnämnderna. Det hela torde annars bli mindre smidigt och onödigt kostsamt. Egnahemsorganisationens övertagande av styckning och försäljning av härför avsedd kronojord är säkerligen en lämplig åtgärd. Man måste dock förutsätta att priset vid övertagandet ej skall fastställas av domänsty-

relsen ensam, utan får bero av överenskommelse mellan domänstyrelsen och egnahemsorganisationen.

Expropriation av jord är en åtgärd om vars behövlighet i annat än rena undantagsfall man kan vara tveksam. Vi konstatera därför med tillfredsställelse att i propositionen denna fråga förklarats tarva vidare utredning.

Belåning av skog är en nyhet som vi hälsa med synnerlig tillfredsställelse. Dock torde det vid en belåning av så högt som till 90 % böra undersökas, om ej även uttag till husbehov bör inrangeras under hushållningsplanen.

För närvarande ha egnahemsnämnderna i många fall, utom årets förvaltningsbidrag, till sitt förfogande medel från under årens lopp bildade fonder, vilka kunna användas till extra lån eller avskrivning åt låntagare, som på grund av sjukdom eller eljest råkat i svårigheter. Man måste förutsätta, att även för framtiden medel härför skola ställas till förfogande. Då hushållningssällskapen nu skola helt övertaga dessa fonder, vore lämpligt att de ålades att i främsta rummet ställa dessas avkastning till förfogande för avskrivning och hjälp åt nuvarande egnahemslåntagare.

Huruvida premiälånen skola fastlåsas vid 10 % av lånesumman, därom kan man ju alltid diskutera. Det är ju otvivelaktigt så att de nya låntagarna komma i ogynnsammare ställning än de gamla. Som förut framhållits kommer den stora massan av dessa ej att kunna tillgodogöra sig de föreslagna förbättringsåtgärderna. Framförallt komma de alltjämt att få betala högre ränta. Att yrka på nedsättning av denna ränta har visat sig vara en oframkomlig väg. Men vi äro övertygade om, att denna fråga på något sätt måste finna sin lösning i detta avseende.

Arrendeegnahemsverksamhetens bibehållande är säkerligen av värde, framförallt därför att statsmakterna därigenom få möjlighet att följa kostnadsväxlingarna för ett jordbruks iordningställande och förräntning. Mot att i privat ägo varande arrenden inköpas och utlånas som arrendeegnahem är säkerligen heller intet att erinra, men då det i propositionen föreslås att i privat ägo befintlig jord skall inköpas, bebyggas och utlämnas som arrendeegnahem, måste man ställa sig tveksam. Statsmakterna synas ju på senare tid ha gått in för att åtminstone mindre kronoegendomar böra försälas. Är det då lämpligt att staten på sätt som föreslagits börjar utöka sitt innehav av småarrenden? Man måste ju förutsätta att ej alla dessa arrendatorer inlösa av dem arrenderade fastigheter.

Vad egnahemsverksamhetens organisation beträffar kan det sättas i fråga, om ej antalet ledamöter i en nämnd alltid borde vara fem. Dessutom torde, då nämndens verksamhet i vissa fall avsevärt kommer att utökas, den beräknade avlönade arbetskraften på något håll bliva alltför fåtalig.

På grund av vad sålunda anförts hemställas,

dels att riksdagen ville besluta,

1. att fullt egnahemslån å äldre fastigheter ej måtte få beviljas i vidare utsträckning än som är möjligt redan med nuvarande praxis,

2. att arrendeegnahemsverksamheten måtte omfatta blott i allmän ägo varande jord och i enskild ägo varande arrendejordbruk,

dels att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning om

1. huru lämpliga arbetsmöjligheter skulle kunna beredas innehavare av ofullständiga jordbruk samt om

2. huru även annan i allmän ägo varande jord än kronojord i viss utsträckning skall kunna ställas till förfogande för egnahemsändamål,

samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vartill dessa utredningar föranleda.

Stockholm den 19 april 1939.

Eskil Albertsson.

